

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
«РУБІНОВСЬКІ ЧИТАННЯ»**

15 травня 2020 року

УМАНЬ - 2020

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ КАРТОПЛІ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

І.О. МЄДВЕДЄВА, магістр,

Т.К. КОСТЮКЄВИЧ, кандидат географічних наук

Одеський державний екологічний університет, м. Одеса

Сьогодні картопля – один з найважливіших джерел живлення людини і годування тварин. Вона займає п'яте місце в світі серед джерел енергії в харчуванні людини після пшениці, кукурудзи, рису і ячменю. Основна цінність картоплі, заради чого вона обробляється – це бульба (потовщене закінчення підземного стебла столону).

В агроекосистемах ряду зон, вирощування картоплі є важливим фактором інтенсифікації рослинництва. Включення цієї просапної культури в сівозмину, застосування органічних добрив та інтенсивний обробіток ґрунту має сприятливий вплив на врожайність наступних культур, особливо зернових.

При вирощуванні картоплі можливі повторні посадки й навіть монокультура. Встановлено, що найбільші врожаї отримують при незначній участі картоплі в сівозміні. Природно-кліматичні умови нашої країни сприятливі для вирощування картоплі, тому вона вирощується у всіх областях.

У порівнянні з іншими культурами (кукурудза, соя, пшениця, бавовник, сорго, ячмінь, горох), зростання врожайності яких останнім століттям на 60–90 % обумовлене їх селекційним поліпшенням, продуктивність картоплі значно слабкіше порушена селекційним процесом. Це пояснюється кількома причинами. По-перше, картопля досить пластична культура, добре відгукується на поліпшення умов вирощування. По-друге, селекція була спрямована на виведення в основному ранньостиглих і середньостиглих сортів, які менш урожайні, ніж пізньостиглі сорти, через більш швидкого старіння бадилля. По-третє, досить складно комбінувати продуктивність, стійкість і споживчі властивості картоплі.

Розвиток картоплярства України ґрунтується на досягненнях науково-технічного прогресу. Одні з основних напрямків – це селекційно-генетичні розробки, проблеми вдосконалення технології і виробництва продовольчого і насінневого картоплі, забезпечення високої якості бульб.

За останнє десятиліття в підвищенні врожайності сільськогосподарських культур зросла роль сорту. За підрахунками фахівців, збільшення врожайності в світовій практиці землеробства в цілому забезпечується в рівній мірі, як за рахунок агротехніки, так і впровадження нових, більш досконалих сортів і гібридів.

Українська селекція не стоїть на місці, вітчизняні селекціонери проводять відповідні дослідження, розробляють нові сорти картоплі і реєструють їх. У Державному реєстрі сортів рослин України станом 19 серпня 2019 року налічується біля 170 сортів картоплі, з них вітчизняної селекції близько 60 %.

Найбільші площі під картоплею розташовано в Вінницькій, Київській,

Львівській, Житомирській та Волинській областях. Середня врожайність картоплі в Україні станом на 2019 рік досягає 154,6 ц/га. Найвищі врожаї в 2019 році отримано в Рівненській та Полтавській областях – понад 180 ц/га, трохи менш, близько 170 ц/га, в Вінницькій, Житомирській та Чернігівській областях.

Розглянемо більш детально динаміку виробництва картоплі в Полтавській області. Врожайність картоплі в 2018 і 2019 роках становила 202,3 і 183,6 ц/га відповідно, у порівнянні – в 2010 та 2000 роках врожайність становила 128,5 та 99,7 ц/га відповідно.

В останні роки площі під картоплею в Полтавській області не змінюються, як й по Україні в цілому. Площі під картоплею 2018 і 2019 року, за даними Державної служби статистики України, по області становили 54,2 та 54,3 тисяч га відповідно. У порівнянні, в 2010 та 2000 роках це значення становили 63,7 та 69,6 тисяч га відповідно, що становить близько 12–15 %.

Як площі в останні роки значно не змінюється, так і валовий збір коливається в межах 950–1050 тисяч тонн. В першу чергу це пов'язано з біологічними особливостями картоплі.

Аналіз динаміки урожайності, посівних площ та валового виробництва бульб картоплі за останні 20 років показує, що збільшення обсягу виробництва відбувається за рахунок підвищення врожайності культури. Застосування сучасних технологій дало змогу за останні 20 років збільшити виробництво картоплі у 1,5–2 рази. Але врожайність сучасних сортів може становити 350–500 ц/га.

Особливістю клімату Полтавської області є велика кількість опадів майже в самий засушливий місяць, цей клімат вважається Dfb згідно класифікацій клімату Кеппен-Гейгера. Також 90 % території Полтавщини займають чорноземи. Таким чином, умови Полтавської області є дуже сприятливими для вирощування сільськогосподарських культур, в тому числі й картоплі.

Вирощування картоплі потребує комплексного підходу до циклу виробництва. Враховуючи, що з 2011 року врожайність картоплі по області значно не змінювалась, пояснюється це, по-перше низькою якістю посівного матеріалу, тому як багато виробників використовують багаторічну репродукцію, не маючи змоги використовувати елітні, більш дорогі сорти.

Рішенням цього питання може бути розробка перспективного плану спеціалізації виробництва картоплі різного призначення і поетапних заходів його реалізації на державному рівні.